

Marijana Konforta*

IMPLEMENTACIJA PRESUDA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA **

Implementacija presuda Europskog suda za ljudska prava složen je proces, koji od odgovorne države zahtijeva identificiranje uzroka povrede, osmišljavanje i primjenu mjera kojima će otkloniti povredu prava konkretnog podnositelja i spriječiti buduće slične povrede, kao i implementaciju konvencijskih standarda u širem smislu. Postupak nadzora izvršenja temeljem Konvencije nadzire Odbor ministara Vijeća Europe, pred kojim se nalazi 186 hrvatskih predmeta. U radu se daje pregled načela i pravila postupka nadzora izvršenja te se analiziraju hrvatski kaznenopravni predmeti.

Ključne riječi: izvršenje presuda i odluka, Europski sud za ljudska prava, mjere izvršenja

1. UVOD

Republika Hrvatska ove godine obilježava dvadeset godina od stupanja na snagu Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija),¹ međunarodnog ugovora kojim je uspostavljen europski mehanizam zaštite ljudskih prava koji se danas općenito smatra najučinkovitijim² u svijetu. Svaka država stranka preuzela je obvezu osiguranja prava i sloboda sadržanih u Konvenciji svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom.³

---

* Marijana Konforta, mag. iur., polaznica Poslijediplomskog doktorskog studiju iz kaznenopravnih znanosti Pravnog fakulteta u Zagrebu.

** Ovaj rad je financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom 8282 "Hrvatska kaznenopravna suradnja u Europskoj uniji i regiji: nasljeđe prošlosti i izazovi budućnosti (CoCo-Crim)". Zahvaljujem anonimnom recenzentu na vrijednim primjedbama Nikolini Radonić i Ivani Celio Cega na njihovoj podršci i savjetima.

¹ Hrvatska je Konvenciju ratificirala 5. studenog 1997. Konvencija i njezini Protokoli objavljeni su u Narodnim novinama – Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10.

² Marochini, Maša, *The interpretation of the European Convention Human Rights*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51, 1/2014, str. 63-84, str. 64.

³ Članak 1. Konvencije: „Visoke ugovorne stranke osigurat će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u odjeljku I. ove Konvencije.“ Iz toga slijedi da obveza nije ograničena na državljane.

Unatoč uspjehu konvencijskog sustava⁴ njegov razvoj nije bez teškoća. Jedan je aspekt u određenom smislu posljedica prava pojedinaca da tuže sve one države koje smatraju odgovornima za povrede svojih prava i/ili sloboda.⁵ Riječ je o preopterećenosti Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP ili Sud) brojnim predmetima. Reforme usmjerene na rješavanje tog problema uključivale su uvođenje novih sudskih formacija te jednostavnih i bržih procedura za najjednostavnije predmete,⁶ kao i kontinuirano unaprjeđivanje i pojednostavljanje radnih metoda unutar samog Suda,⁷ što je dovelo do bržeg rješavanja

---

⁴ Ima i onih koji raspravljaju o koncepcijskim manama konvencijskog sustava, vidi Williams, Andrew, *The European Convention on Human Rights, the EU and the UK: Confronting a Heresy*, The European Journal of International Law, vol. 24, br. 4 (2013), str. 1157-1185. Autor raspravlja polazeći od toga da trebamo težiti „zakopavanju“ Konvencije i Suda (vidi str. 1160-1161) te u tu svrhu podastire četiri teze (str. 1161). Za odgovor na članak vidi Andreidakis, Stelios, *The European Convention on Human Rights, the EU and the UK: Confronting a Heresy: A Reply to Andrew Williams*, The European Journal of International Law, vol. 24, br. 4 (2013), str. 1187-1193.

⁵ Helfer konvencijski sustav naziva „žrtvom vlastitog uspjeha“. Helfer, Laurence R., *Re-designing the ECHR: Embeddedness as a Deep Structural Principle of the European Human Rights Regime*, The European Journal of International Law, vol. 19, br. 1 (2008), str. 125-159, str. 125.

⁶ V. Protokol br. 14 Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, izvorni tekst na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680083711>, dostupno 15. listopada 2017. Od stupanja na snagu Protokola br. 14 2010. godine ESLJP o predmetima odlučuje u formaciji suca pojedinca, odbora sastavljenog od tri suca, vijeća od sedam sudaca ili velikog vijeća od 17 sudaca (čl. 6. Protokola, kojim je izmijenjen dotadašnji čl. 27. Konvencije). Sudac pojedinac tim je Protokolom ovlašten odbaciti ili brisati predmet s liste kada se takva odluka može donijeti bez daljnjeg razmatranja (čl. 7. Protokola, koji dodaje novi čl. 27. Konvencije, kojim je određena nadležnost suca pojedinca). Protokolom 14 uvedena je i tzv. procedura WECL (*well established case law*) za predmete u kojima se pojavljuje pitanje koje je u odnosu na pojedinu državu već predmet dobro utvrđene prakse Suda i u kojima meritornu odluku stoga može donijeti odbor od tri suca, primjerice prekomjerno trajanje parničnog postupka u Hrvatskoj, vidi presudu *Homan d.o.o. protiv Hrvatske*, br. 61691/13, 15. studenog 2016. Procedura WECL od uvođenja je i dodatno ubrzana i pojednostavnjena, što je rezultat i uvedenih naprednih informatičkih tehnologija, v. Izvješće „The Interlaken Process and the Court (2016 Report)“, str. 4, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/2016_Interlaken_Process_ENG.pdf, 15. listopada 2017.

⁷ Promjene u radnim metodama ESLJP-a odnose se primjerice na strože kriterije glede forme i sadržaja samog zahtjeva, pa od 1. siječnja 2014. samo potpuno i pravilno popunjen zahtjev prekida tijek šestomjesečnog roka za podnošenje zahtjeva, v. Godišnje izvješće ESLJP-a za 2014., str. 14, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_Report_2014_ENG.pdf, 15. listopada 2017., i Pravilo 47. Poslovnika Suda, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf, 15. listopada 2017. Također, 2017. ESLJP je počeo s primjenom pojednostavnjene procedure komuniciranja s državom o predmetima koji se vode pred Vijećem, što znači da za dio predmeta ESLJP više ne sastavlja detaljne činjenice predmeta, nego je ta odgovornost uvelike prenesena na države, v. Izvješće „The Interlaken Process and the Court (2016 Report)“, str. 4, fusnota 6, te Izvješće s 87. sastanka Steering Committee

predmeta. Reforme su 2015. uspjele smanjiti broj tekućih predmeta pred Sudom na 64.850⁸ sa 69.900 predmeta, koliko ih je bilo 2014.⁹ Golem napredak osobito je vidljiv kad se uzme u obzir da je 2011., na vrhuncu opterećenosti, broj predmeta pred ESLJP-om dosegao 160.000.¹⁰ Međutim 2016. ponovno je došlo do rasta broja predmeta na 79.750¹¹ zbog velikog povećanja broja predmeta iz Turske, Rumunjske i Mađarske.¹²

Drugi je aspekt osporavanje autoriteta Suda, koje se pojavljuje u nekim državama članicama, i pitanje implementacije presuda,¹³ ili u najširem smislu problematika odnosa između Suda i nacionalnih jurisdikcija.¹⁴ Pitanje implementacije u posljednje je vrijeme u središtu reformskih procesa konvencijskog sustava i znanstveno-stručnih rasprava.

U tom svjetlu cilj je rada pokušati upozoriti na složena pitanja implementacije presuda ESLJP-a na općoj i domaćoj razini, upozoriti na međudjelovanje ESLJP-a i Odbora ministara Vijeća Europe (dalje: OMVE) te pokušati razjasniti implementaciju kaznenopravnih presuda protiv Hrvatske, tj. pokušati prepoznati njegove uspjehe i probleme kako bi se pridonijelo njegovu poboljšavanju i boljem razumijevanju.

Stoga će se prvo navesti opći pojmovi postupka izvršenja presuda i odluka, terminološki razjasniti izvršenje i implementacija presuda, pojasniti uloga ESLJP-a i njegovo međudjelovanje s OMVE-om, kao i posljedice tog djelovanja na obveze država. Zaključno, prikazat će se dosadašnje izvršenje presuda protiv Hrvatske s osvrtom na pojedine kaznenopravne presude.

---

for Human Rights CDDH(2017)R87, str. 10, dostupno na: http://www.enhri.org/IMG/pdf/cddh_2017_87_plenary_june_.pdf, 15. listopada 2017.

⁸ Godišnje izvješće ESLJP-a za 2015., str. 188, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_Report_2015_ENG.pdf, 28. rujna 2017.

⁹ Godišnje izvješće ESLJP-a za 2014., str. 166, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_Report_2014_ENG.pdf, 28. rujna 2017.

¹⁰ Godišnje izvješće ESLJP-a za 2013., str. 9, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2013_ENG.pdf, 15. listopada 2017.

¹¹ Godišnje izvješće ESLJP-a za 2016., str. 192, dostupno na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2016_ENG.pdf, 28. rujna 2017.

¹² http://www.echr.coe.int/Documents/Speech_20170127_Raimondi_JY_ENG.pdf.

¹³ Povjerenik Muižnieks, govoreći o tim izazovima, navodi Rusiju, Ujedinjeno Kraljevstvo i Švicarsku, v. <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/non-implementation-of-the-court-s-judgments-our-shared-responsibility?desktop=true>, dostupno 28. rujna 2017.

¹⁴ Rainey, Bernadette; Wicks, Elizabeth; Ovey, Clare: *Jacobs, White, and Ovey: The European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, Oxford, 2017, str. 55.

2. OPĆENITO O POSTUPKU IZVRŠENJA

Obveza izvršenja presuda proizlazi iz članka 46. stavka 1. Konvencije, prema kojem su se države obvezne podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke. Izvršenje presuda i uvjeta prijateljskih rješenja nadzire OMVE.¹⁵ U slučaju jednostranog priznanja povrede i posljedičnog brisanja predmeta s liste predmeta Suda OMVE nema nadzorne ovlasti, iako to nužno ne znači da su konvencijske obveze države prestale.¹⁶

Sam pojam izvršenja presude ESLJP-a podrazumijeva izvršenje točno određene presude i obuhvaća planiranje i poduzimanje pojedinačnih i općih mjera te nadzor izvršenja koji obavlja OMVE.¹⁷ Kao sinonim za izvršenje presuda koristi se i pojam implementacija presuda,¹⁸ ali implementacija može imati i šire značenje te može obuhvaćati primjenu standarda i načela razvijenih u praksi ESLJP-a u odnosu na treće države. U tom širem smislu može se koristiti i pojam poštivanje Konvencije, unatoč određenim značenjskim razlikama.¹⁹

Ovisno o uzroku povrede i utvrđenjima ESLJP-a OMVE odlučuje hoće li predmet ući u pojačani ili standardni postupak nadzora,²⁰ je li riječ o repetitivnom predmetu koji će ući u već formiranu grupu presuda iste problematike čije se izvršenje nadzire²¹ ili je riječ o vodećem predmetu.²² Predmet se svrstava u pojačani ili standardni nadzor²³ ovisno o tome zahtijeva li poduzimanje hitnih

---

¹⁵ Čl. 46. st. 2. i čl. 39. st. 4. Konvencije.

¹⁶ Vidi naprijed pod točkom 3. rada.

¹⁷ Konvencija u izvorniku u čl. 46. govori o *Binding force and execution of judgments*.

¹⁸ I odluka. Za sinonim vidi: Anagnostou, Dia; Mungiu-Pippidi, Alina, *Domestic Implementation of Human Rights Judgments in Europe: Legal Infrastructure and Government Effectiveness Matter*, *The European Journal of International Law*, vol. 25, no. 1 (2014), str. 205-227, str. 209-210. Autorice iznose razlike između pojmova „*compliance with*“ (poštivanje) i „*implementacije*“ te u svom radu oba pojma koriste „*interchangeably*“.

¹⁹ Vidi razmatranja Anagnostou i Mungiu-Pippidi, 2014, str. 211.

²⁰ Riječ je o tzv. sustavu *twin track*, u kojem je pojačani nadzor iznimka, a podrazumijeva intenzivniji i detaljniji nadzor OMVE-a. Vidi detaljno u: Omejec, Jasna, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava - Strasbourški *acquis**, Novi informator, Zagreb, 2013, str. 102, str. 412-420.

²¹ Primjerice *Matanović protiv Hrvatske*, presuda, br. 2742/12, 4. travnja 2017., repetitivni je predmet svrstan u grupu s *Dragojević protiv Hrvatske*, presuda, br. 68955/11, 15. siječnja 2015., kao vodećim jer je OMVE ocijenio da su uzroci povrede istovrsni. S njima se razmatra i *Bašić protiv Hrvatske*, presuda, br. 22251/13, 25. listopada 2016. V. detalje na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-47529>, 28. rujna 2017.

²² Za razlike između vodećeg predmeta i presedanskog predmeta vidi Omejec, 2013, str. 415-416.

²³ Kriterije za klasifikaciju vidi u: Information document CM/Inf/DH(2010)37 od 6. rujna 2010., str. 2, dostupno na: <https://rm.coe.int/16804a327f>, 28. rujna 2017.

pojedinačnih mjera,²⁴ je li riječ o pilot-presudi,²⁵ presudi koja otkriva velik strukturni i/ili složeni problem koji je identificirao ESLJP ili OMVE²⁶ ili je riječ o međudržavnom sporu.²⁷ OMVE u svrhu razvrstavanja predmeta i ocjene poduzetih i planiranih mjera ne razmatra samo izreku presude ESLJP-a nego analizira i obrazloženje, što je općenito karakteristično za postupak nadzora izvršenja. Štoviše, utvrđenja važna za odabir i ocjenu mjera izvršenja najčešće se nalaze u obrazloženju presude, izrečena više ili manje jasno. To je jedan od razloga zbog kojeg dolazi do razmimoilaženja u stavovima OMVE-a i države o odgovarajućim mjerama izvršenja s obzirom na to da iz presude ne proizlazi uvijek jasno je li određena mjera potrebna ili ne. Naime ESLJP u rijetkim predmetima u izreci presude nalaže poduzimanje određene mjere, pojedinačne ili opće.²⁸

Uvođenje sustava *twin track*, tj. pojačanog i standardnog nadzora, bila je bitna reformrska mjera, osobito kako bi se u nadzoru najsloženijih i najvažnijih predmeta osigurala veća interakcija država i OMVE-a i detaljniji nadzor te se i na taj način poboljšala učinkovitost izvršenja. Pojačani nadzor podrazumijeva znatno intenzivniji nadzor, rasprave na DH sastancima²⁹ na kojima predstavnici svake države članice OMVE-a iznose mišljenje o mjerama izvršenja pojedine presude te se donose odluke kojima se država može konkretno upozoriti na potrebu poduzimanja određene mjere.

---

²⁴ Predmet *Ajdarić protiv Hrvatske*, presuda, br. 20883/09, 13. prosinca 2011.

²⁵ Prema Pravilu 61 (3) Poslovnika Suda, usvojenom 21. veljače 2011., Sud može pokrenuti postupak i donijeti pilot-presudu kada činjenice zahtjeva otkrivaju u državi strukturni ili sistemski problem ili drugu sličnu disfunkcionalnost koja je dovela ili može dovesti do sličnih zahtjeva. Poslovník Suda: http://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf, 28. rujna 2017.

Pilot-presude jesu npr. *Varga i drugi protiv Mađarske*, presuda, br. 14097/12 45135/12 73712/12, 10. ožujka 2015., glede uvjeta u mađarskim zatvorima, *Torreggiani i drugi protiv Italije*, presuda, br. 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 i 37818/10, 8. siječnja 2013. glede uvjeta u talijanskim zatvorima i *Rezmives i drugi protiv Rumunjske*, presuda, br. 61467/12, 39516/13, 48231/13., 25. travnja 2017., glede uvjeta u rumunjskim zatvorima. U *W. D. protiv Belgije*, presuda, br. 73548/13, 6. rujna 2016., identificiran je strukturni problem belgijskih psihijatrijskih ustanova za liječenje zatvorenika s duševnim smetnjama.

²⁶ Grupa presuda *Statileo protiv Hrvatske*, presuda, br. 12027/10, 10. srpnja 2014., glede prava na mirno uživanje vlasništva vlasnika stanova u kojima žive zaštićeni najmoprimci u pojačanom je nadzoru. Indikator za klasifikaciju bio je strukturni problem koji je identificirao ESLJP. Detaljno v. <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12093>, dostupno 28. rujna 2017.

²⁷ Npr. *Cipar protiv Turske*, presuda (VV), br. 25781/94, 10. svibnja 2001. Status izvršenja na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-37128>, dostupno 28. rujna 2017.

²⁸ Tome je tako jer su presude ESLJP-a po naravi deklaratorne, ESLJP ne može ukinuti domaću presudu ili propis. Vidi naprijed točku 3. rada, Učinak presuda ESLJP-a i uloga ESLJP-a u njihovoj implementaciji.

²⁹ DH sastanci jesu sastanci ministarskih zamjenika posvećeni izvršenju presuda i odluka ESLJP-a. <http://www.coe.int/en/web/cm/iguide-chapter3-dh-meetings>, 28. rujna 2017.

2.1. Pojedinačne mjere izvršenja

Kad se razmatraju mjere koje države poduzimaju, važno je razgraničiti pojedinačne i opće mjere izvršenja. Pojedinačnim mjerama cilj je otkloniti konkretnu povredu prava pojedinca navedenu u presudi tako da se „izbrišu“³⁰ posljedice povrede, tj. da se pojedinac vrati u situaciju u kojoj je bio prije povrede.³¹ Općim mjerama otklanja se uzrok povrede kako bi se spriječile buduće slične povrede.³²

Cilj pojedinačnih mjera jest dakle postići *restitutio in integrum*.³³ Riječima ESLJP-a, „ako priroda povrede dopušta *restitutio in integrum*, na tuženoj je državi da to izvrši“.³⁴ Stoga je važno istaknuti kako pojedinačne mjere nisu ograničene samo na plaćanje (novčane) pravične naknade³⁵ koju je ESLJP dodijelio pojedinom podnositelju, iako OMVE nadzire i isplatu. Naprotiv, isplata pravične naknade u pravilu je najjednostavniji i najlakši dio postupka izvršenja, osim u iznimnim slučajevima, primjerice u predmetu *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*,³⁶ u kojem je Grčkoj trebalo dvije godine da isplati dužni iznos.³⁷ Danas je jedan od problematičnih predmeta *OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos protiv Rusije*, u kojem Rusija na ime imovinske štete mora isplatiti 1.866.104.634 eura.³⁸ Rusija nije u roku koji joj je ESLJP odredio dostavila OMVE-u sveobuhvatni plan isplate iznosa, nego se rusko Ministarstvo pravosuđa obratilo Ustavnom sudu s pitanjem može li se presu-

---

³⁰ *Fabris protiv Francuske*, presuda (VV), br. 16574/08, 7. veljače 2013., § 75.; slično i *Egmez protiv Cipra*, odluka, br. 12214/07, 18. rujna 2012., § 48.

³¹ Pravilo 6 2 (b) (i) Pravila Odbora ministara za nadzor izvršenja presuda i uvjeta prijateljskih rješenja, dostupno na: <https://rm.coe.int/16806eebf0>, 28. rujna 2017.

³² *Ibid.*, Pravilo 6 2 (b) (ii).

³³ Preporuka br. R (2000) 2 Odbora ministara državama članicama o ponovnom ispitivanju ili ponovnom otvaranju određenih predmeta na domaćoj razini nakon presuda Europskoga suda za ljudska prava: [https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/KLJU%20DOKUMENTI/Rec\(2000\)2_HRV.pdf](https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/KLJU%20DOKUMENTI/Rec(2000)2_HRV.pdf), 28. rujna 2017.

³⁴ *Brumarescu protiv Rumunjske*, presuda (članak 41., VV), br. 28342/95, 23. siječnja 2001., § 20.

³⁵ Detaljno o nedovoljno preciznom pojmu „pravična naknada“ v. Omejec, 2013, str. 287-288.

³⁶ *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*, presuda, br. 13427/87, 9. prosinca 1994.

³⁷ Vidi Lambert Abdelgawad, Elisabeth, *The Execution of the Judgments of the European Court of Human Rights: Towards a Non-coercive and Participatory Model of Accountability*, *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, vol. 69, br. 3 (2009), str. 471-506, str. 500-501. Autorica navodi još i *Loizidou protiv Turske*, presuda (članak 50.), br. 15318/89, 28. srpnja 1998., i *Xenides Arestis protiv Turske*, presuda (pravična naknada), br. 46347/99, 7. prosinca 2006.

³⁸ *OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos protiv Rusije*, presuda (pravična naknada), br. 14902/04, 31. srpnja 2014.

da izvršiti. OMVE je stoga u ožujku 2017. izrazio ozbiljnu zabrinutost zbog takva razvoja događaja, snažno je potaknuo Rusiju da predstavi traženi plan i upozorio je na njezinu bezuvjetnu obvezu na temelju članka 46. Konvencije da se podvrgne presudi.³⁹ Iz navedene odluke OMVE-a vidljiva je važnost koja se pridaje isplati dosuđene pravične naknade, ali je također vidljivo da se alati kojima OMVE raspolaže u pravilu svode na politički pritisak i upozorenja odgovornoj državi. U tom kontekstu upitno je u kojem će se smjeru dalje razvijati isplata u ovom predmetu. Hrvatska pak, prema podacima OMVE-a, redovito i u roku isplaćuje dosuđene iznose pravične naknade.⁴⁰

Ovisno o konkretnim okolnostima pojedinog predmeta država može biti obvezna poduzeti čitav niz pojedinačnih mjera, kao što je puštanje podnositelja na slobodu ako je bio lišen slobode protivno članku 5. Konvencije, provođenje učinkovite istrage u slučaju povrede postupovne obveze iz članka 2. ili 3. Konvencije, ponavljanje postupka provedenog protivno jamstvima članka 6. Konvencije i sl. Na prvi pogled jednostavnije od općih mjera, pojedinačne mjere u praksi državama stvaraju teškoće, a OMVE njihovo poduzimanje osobito pažljivo nadzire. To je vidljivo na najnovijim primjerima presuda *Navalnyy i Ofitserov protiv Rusije*⁴¹ i *Ilgar Mammadov protiv Azerbajdžana*.⁴²

U presudi *Navalnyy i Ofitserov*⁴³ ESLJP je utvrdio povredu članka 6. Konvencije zbog osude podnositelja u kaznenom postupku u kojem je kazneno pravo primijenjeno arbitrarno i nepredvidivo na njihovu štetu.⁴⁴ ESLJP je stoga u presudi na temelju članka 41. Konvencije naveo kako bi najprimjereniji način ispravljanja povrede bila obnova kaznenog postupka.⁴⁵ Kazneni je postupak uistinu obnovljen, ali na način koji nije otklonio utvrđene povrede. OMVE je stoga odlukom izrazio ozbiljnu zabrinutost što obnovljeni postupak nije „ispravio ili inače pružio opipljivu odštetu za utvrđene povrede“ te je primijetio da podnositelji i dalje trpe posljedice arbitrarne osude.⁴⁶ Nisu prihvaćeni ruski

³⁹ Odluka OMVE-a CM/Del/Dec(2017)1280/H46-26, dostupna na: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec\(2017\)1280/H46-26E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec(2017)1280/H46-26E), 28. rujna 2017.

⁴⁰ Godišnje izvješće OMVE-a za 2016., str. 73, dostupno na: <https://rm.coe.int/prems-021117-gbr-2001-10e-rapport-annuel-2016-web-16x24/168072800b>, 28. rujna 2017. Također Godišnje izvješće OMVE-a za 2015., str. 81, dostupno na: <https://rm.coe.int/168062fe2d>, 15. listopada 2017.

⁴¹ *Navalnyy and Ofitserov protiv Rusije*, presuda, br. 46632/13, 23. veljače 2016., status izvršenja: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-13537>, 28. rujna 2017.

⁴² *Ilgar Mammadov protiv Azerbajdžana*, presuda, br. 15172/13, 22. svibnja 2014., status izvršenja: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-1866>.

⁴³ *Navalnyy and Ofitserov protiv Rusije*, presuda, br. 46632/13, 23. veljače 2016.

⁴⁴ *Ibid.* § 115. i 120. Zanimljiva je i u kontekstu presude na temelju sporazuma stranaka v. §§ 102.-121.

⁴⁵ *Ibid.*, § 136.

⁴⁶ Odluka CM/Del/Dec(2017)1294/H46-25, dostupna na: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=090000168074a249, 28. rujna 2017.

argumenti da OMVE nije nadležan za ispitivanje i ocjenjivanje obnovljenog postupka.⁴⁷

Iz navedenog je razvidno da puka formalna obnova postupka nije dostatna i odgovarajuća mjera izvršenja, nego obnovljeni postupak mora biti takav da uistinu ispravi sve nedostatke koje je ESLJP utvrdio u presudi. Osim što OMVE razmatra obnovljeni postupak kao mjeru izvršenja presude, obnovljeni postupak, jednom kad je dopuštena obnova, može biti predmet ponovnog razmatranja pred ESLJP-om.⁴⁸ S obzirom na nezanemariv broj predmeta protiv Hrvatske u kojima je obnova kaznenog postupka pojedinačna mjera izvršenja, na hrvatskim je sudovima obveza da brižljivo paze da se tijekom obnovljenog postupka isprave upravo one konkretne povrede koje je ESLJP utvrdio jer inače takav postupak može biti predmet novog zahtjeva pred ESLJP-om i/ili detaljnog razmatranja pred OMVE-om.⁴⁹

U predmetu *Ilgar Mammadov protiv Azerbajdžana* ESLJP je utvrdio, *inter alia*, više povreda prava na osobnu slobodu i sigurnost podnositelja u vezi s pritvorom koji mu je određen. Tijekom postupka izvršenja bilo je sporno podnositeljevo puštanje na slobodu te je OMVE u rujnu 2017. izrazio ozbiljnu zabrinutost što podnositelj ni tri godine od konačnosti presude nije pušten na slobodu.⁵⁰ Ujedno je prvi put naložio Tajništvu da pripremi nacrt privremene rezolucije na temelju članka 46. stavka 4. Konvencije o namjeri pokretanja tzv. *infringement proceedings*, tj. o namjeri da se pred ESLJP-om iznese pitanje je li Azerbajdžan propustio izvršiti svoju obvezu.⁵¹

Naime tzv. *infringement proceedings* podrazumijeva da OMVE odlukom koja se donosi dvotrećinskom većinom uputi predmet ESLJP-u kako bi on utvrdio je li država stranka propustila ispuniti svoje obveze izvršenja presude.⁵²

---

⁴⁷ Ruski akcijski plan i sporna presuda u obnovljenom postupku (Kirov Regional Court's appeal decision of 3 May 2017) dostupni na: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2017\)865E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2017)865E) i [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2017\)868E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2017)868E), 28. rujna 2017.

⁴⁸ U vezi s nadležnosti ESLJP-a i OMVE-a u pogledu činjenica do kojih dođe u postupku izvršenja i glede obnove kaznenog postupka na temelju presude ESLJP-a vidi *Moreira Ferreira protiv Portugala* (br. 2), presuda (VV), br. 19867/12, 11. srpnja 2017.

⁴⁹ Vidi suglasno izdvojeno mišljenje suca Zupančiča u presudi *Dvorski protiv Hrvatske*, presuda (VV), br. 25703/11, 20. listopada 2015. Riječima suca Zupančiča: „Pitanje, međutim, u svim sličnim predmetima nije puka obnova postupka. Očito, svrha domaćeg suđenja de novo u takvim okolnostima jest ispraviti kobne nedostatke, slične ‘apsolutno bitnim povredama odredaba [kaznenog, nap. a.] postupka’ u domaćem pravu koje su i dovele do našeg utvrđenja povrede.“ Zaključujući svoje izdvojeno mišljenje, sudac Zupančič izriječno upućuje na mogućnost da podnositelj ponovno podnese zahtjev ESLJP-u u odnosu na obnovljeni postupak.

⁵⁰ Iako ESLJP u toj presudi nije utvrdio povredu prava na pošteno suđenje u odnosu na kazneni postupak u kojem je podnositelj osuđen na kaznu zatvora.

⁵¹ Odluka OMVE-a na: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680749f3c, 29. rujna 2017.

⁵² Članak 46. stavak 4. Konvencije.

S obzirom na većinu potrebnu za odluku i političke razloge, takav postupak do sada nikad nije pokrenut. Osim toga, ako država nije prvi put izvršila svoju obvezu, nije realno očekivati da će to učiniti drugi put.⁵³ Drugo sredstvo koje Konvencija daje OMVE-u tijekom postupka izvršenja jest zatražiti tumačenje presude od ESLJP-a kada neko pitanje tumačenja otežava nadzor izvršenja. Za tu je odluku također potrebna dvotrećinska većina.⁵⁴

2.2. Opće mjere izvršenja

Opće mjere, koje se poduzimaju radi sprječavanja budućih sličnih povreda, mogu uključivati promjenu sudske i/ili upravne prakse (npr. promjena prakse Ustavnog suda u vezi s ocjenjivanjem dokaza nakon presude *Ajdarić protiv Hrvatske*⁵⁵), zakonodavne izmjene (npr. dopune članaka 497., 506., 507. i 508. Zakona o kaznenom postupku radi izvršenja presude *Sanader protiv Hrvatske*⁵⁶), različita pravila o postupanju (npr. Protokol o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja mjera je izvršenja presude *D. J. protiv Hrvatske* iako nije donesen u tu svrhu), edukacija i trening o Konvenciji (npr. edukacije u okviru Pravosudne akademije i Državne škole za javnu upravu).

Adekvatnost planiranih ili poduzetih općih mjera razmatra se u odnosu na utvrđeni uzrok povrede, a OMVE ocjenjuje jesu li mjere s obzirom na uzrok, pravni sustav države članice i druge eventualne slične predmete dostatne. U pravilu ne prihvaća opće mjere kao adekvatne bez određenih dokaza – primjera sudske i upravne prakse, statističkih podataka i sl.⁵⁷ Čak i kada je riječ o zakonodavnim izmjenama, država će morati obrazložiti kako će one funkcionirati u praksi i sprječavati nove povrede, što je osobito važno kod složenijih ili višestrukih uzroka povrede.

Države poduzete i planirane pojedinačne i opće mjere te rokove u kojima ih planiraju poduzeti iznose u akcijskim planovima⁵⁸ odnosno akcijskim izvješći-

---

⁵³ Antoine Buyse, 14. prosinca 2012. na echrblog, dostupno na: <http://echrblog.blogspot.hr/2012/08/possible-infringement-proceedings.html>, 28. rujna 2017.

⁵⁴ Članak 46. stavak 3. Konvencije.

⁵⁵ Predmet *Ajdarić protiv Hrvatske*, presuda, br. 20883/09, 13. prosinca 2011.

⁵⁶ V. Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku s obrazloženjem, str. 96. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine br. 70/17.

⁵⁷ Npr. u izvršenju presude *Dragojević protiv Hrvatske*, br. 68955/11, 15. siječnja 2015., v. <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12061>, 29. rujna 2017., v. i naprijed točku 4. rada.

⁵⁸ Akcijski plan: „dokument koji predstavlja mjere koje je odgovorna država poduzela i koje namjerava poduzeti kako bi izvršila presudu Europskog suda za ljudska prava, zajedno s okvirnim rasporedom rokova za donošenje i provedbu tih mjera. Plan će, ako je moguće, predstaviti sve mjere potrebne za implementaciju presude. U slučajevima kada nije moguće odmah

ma.⁵⁹ Razlika između njih jest to što se izvješća dostavljaju kada država smatra da je poduzela sve potrebne mjere i da se nadzor izvršenja može zatvoriti, tj. okončati. OMVE, naravno, ne mora prihvatiti stajalište države, nego neovisno procjenjuje poduzete mjere u svjetlu presude ESLJP-a i može odlučiti da se postupak nadzora izvršenja nastavi ili da se zatvori.

Hoće li u konkretnom slučaju biti potrebno poduzimanje i pojedinačnih i općih mjera ili samo jednih, ovisi o konkretnoj presudi i uzrocima povrede koji iz nje proizlaze. Na svakoj je državi odgovornost i obveza da utvrdi koji su bili uzroci povrede i da u skladu sa svojim pravnim sustavom osmisli i primijeni pojedinačne i opće mjere prikladne za otklanjanje uzroka povrede i sprječavanje budućih sličnih povreda, što je i stajalište ESLJP-a potvrđeno u njegovoj praksi.⁶⁰

Pred OMVE-om je na kraju 2016. bio 9941 predmet izvršenja,⁶¹ što upućuje na to da izvršenje presuda nije jednostavno, a upitno je i koliko je uspješno. Neki autori smatraju da je potpuno neizvršenje presuda problem koji nije toliko rasprostranjen, dok je kašnjenje izvršenja veći problem.⁶² Međutim može li se izvršenje tako pojednostavniti? Ne predstavlja li dugogodišnje izvršavanje presude (npr. više od 5 ili 10 godina) *de facto* neizvršavanje? Ne negira li zapravo država takvim (ne)postupanjem svoju obvezu i ne gubi li postupak izvršenja u određenoj mjeri smisao? Primjerice *činjenice grupe presuda Velikova protiv Bugarske*⁶³ odnose se na razdoblje od 1993. do 2012., a postupak izvršenja traje od listopada 2000., kada je postala konačna presuda *Velikova*. Predmeti se odnose na smrti, mučenje, zlostavljanje, pretjeranu uporabu sile, nedostatak pravovremene medicinske pomoći u pritvoru ili kaznenim ustanovama te neprovođenje učinkovite istrage.⁶⁴ ESLJP je kritizirao i neodgovarajući kaznenopravni okvir glede mučenja⁶⁵ i neodgovarajuće uvjete pritvora u policijskoj

---

utvrditi sve mjere plan će predstaviti korake koji će biti poduzeti kako bi se utvrdile potrebne mjere.“ Prijevod Vodiča za sastavljanje akcijskih planova i izvješća o izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava na: <https://rm.coe.int/1680592208>, str. 2, 28. rujna 2017.

⁵⁹ *Ibid.*, str. 3. „Akcijsko izvješće je izvješće kojim odgovorna država predstavlja sve mjere koje je poduzela radi izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava i/ili pojašnjava zašto nikakve (nikakve daljnje) mjere nisu potrebne. Kada sve mjere koje su opisane u prvotno podnesenom akcijskom planu (akcijskim planovima) budu provedene, konačno ažuriranje pretvara akcijski plan u akcijsko izvješće. Ukoliko nikakve mjere nisu potrebne, ili su potrebne mjere već poduzete u ranoj fazi postupka izvršenja, država odmah podnosi akcijsko izvješće.“

⁶⁰ *Egmez protiv Cipra*, odluka, br. 12214/07, 18. rujna 2012., §§ 48.-56.

⁶¹ Godišnje izvješće OMVE-a za 2016., str. 47., dostupno na: <https://rm.coe.int/prems-021117-gbr-2001-10e-rapport-annuel-2016-web-16x24/168072800b>, 28. rujna 2017.

⁶² V. Lambert Abdelgawad, 2009, str. 499.

⁶³ *Velikova protiv Bugarske*, presuda, br. 41488/98, 18. svibnja 2000.

⁶⁴ *Velikova protiv Bugarske*, presuda, br. 41488/98, 18. svibnja 2000., presuda konačna 5. listopada 2010. Grupa je u pojačanom nadzoru, a obuhvaća 32 repetitivna predmeta. Detalje v. na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-3593>, 28. rujna 2017.

⁶⁵ *Myumyun protiv Bugarske*, presuda, br. 67258/13, 3. studenoga 2015., § 77.

postaji.⁶⁶ Unatoč složenosti problema identificiranih u toj grupi, to pokazuje kako su se (najmanje) u razdoblju od 12 godina od konačnosti prve presude *Velikova* u Bugarskoj ponavljale istovrsne najteže povrede ljudskih prava. Ne zanemarujući da u izvršenju složenih presuda treba vremena za osmišljavanje odgovarajućih mjera, kao i da one daju učinak, ostaje činjenica iznimno dugog razdoblja u kojem problem nije riješen, nego su se povrede ponavljale. U takvu kontekstu manje je bitno je li posrijedi to što poduzete mjere nisu dale očekivani učinak ili nisu uopće bile poduzimane – rezultat je dugotrajno ponavljanje povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda.

3. UČINAK PRESUDA ESLJP I ULOGA ESLJP U NJIHOVOJ IMPLEMENTACIJI

3.1. Priroda i učinak presuda ESLJP

Kako i sam ESLJP u svojoj praksi dosljedno naglašava, OMVE je tijelo koje nadzire postupak izvršenja, što ne znači da ESLJP nema nikakav utjecaj na implementaciju presuda. Naprotiv, njegov utjecaj postupno jača te on preuzima sve aktivniju ulogu.⁶⁷ Naime države moraju osigurati puni učinak konvencijskih standarda, onako kako ih je protumačio ESLJP,⁶⁸ iako deklaratorna priroda presuda ostavlja državama da izaberu način na koji će otkloniti posljedice povrede konvencijskog prava.⁶⁹ ESLJP presudom može utvrditi da je država povrijedila neko konvencijsko pravo, ali ne može ukinuti ili preinačiti sporne odluke domaćih tijela niti ukinuti domaće propise.⁷⁰

Iako iz članka 46. stavka 1. Konvencije proizlazi da presude ESLJP-a imaju učinak *res judicata inter partes*,⁷¹ bilo bi pogrešno reći da presude donesene protiv jedne države nemaju nikakav učinak na druge države ili druge predmete

---

⁶⁶ *Boris Kostadinov protiv Bugarske*, presuda, br. 61701/11, 21. siječnja 2016., t. 3. izreke presude.

⁶⁷ Keller, Helen; Marti, Cedric, *Reconceptualizing Implementation: The Judicialization of the Execution of the European Court of Human Rights' Judgments*, *The European Journal of International Law*, vol. 26, br. 4 (2016), str. 829-850, str. 836.

⁶⁸ *Fabris protiv Francuske*, presuda (VV), br. 16574/08, 7. veljače 2013., § 75.

⁶⁹ *Egmez protiv Cipra*, odluka, br. 12214/07, 18. rujna 2012., § 48., *Krčmář i drugi protiv Češke Republike*, odluka, br. 69190/01, 30. ožujka 2004., *Bochan (2) protiv Ukrajine*, br. 22251/08, 5. veljače 2015., § 34.

⁷⁰ Keller, Marti (2016), str. 834.

⁷¹ Keller, Marti (2016), str. 832; također Bodnar, Adam, *Res Interpretata: Legal Effect of the European Court of Human Rights' Judgments for other States Than Those Which Were Party to the Proceedings*, U: Haeck, Y.; Brems, E. (ur.) *Human Rights and Civil Liberties in the 21st Century. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 30, Springer, Dordrecht, 2014, str. 223-262, str. 224.

pred ESLJP-om. U tom se kontekstu danas govori o svojevrsnom učinku *de facto erga omnes*⁷² presuda ESLJP-a, ili, preciznije kazano, snažnom učinku *res interpretata*. ESLJP nastoji da njegova praksa bude dosljedna, koherentna i predvidiva. Stoga, unatoč tome što odlučuje na osnovi *case by case*, neće bez „dobrog razloga“ odstupiti od svoje ranije prakse.⁷³ U obrazloženju svojih presuda i odluka prvo navodi opća načela koja proizlaze iz dotadašnje prakse i koja su ujedno primjenjiva na konkretni predmet. Time osigurava pravnu sigurnost i omogućuje svima da budu upoznati s načelima kojima se vodi u odlučivanju. Zainteresirani tako mogu u određenoj mjeri predvidjeti kakav će stav ESLJP imati u sličnim okolnostima, unatoč ograničenjima koja po prirodi stvari proizlaze iz posebnih okolnosti svakog pojedinog predmeta i domaćeg pravnog konteksta. Navedeno, barem teoretski, omogućava i državama da pažljivom analizom presuda donesenih protiv drugih država implementiraju konvencijske standarde u vlastitom pravnom sustavu prije nego što slično pitanje dođe pred ESLJP u predmetu u kojem su same tužene.⁷⁴ Primjerice Francuska je u presudi *Fabris protiv Francuske*⁷⁵ bila kritizirana zbog dugogodišnjeg neusklađivanja s konvencijskim načelima. Nasuprot tome, neposredno nakon presude *Salduz protiv Turske*,⁷⁶ u kojoj je Sud postavio načela vezana za pristup branitelju tijekom policijskog ispitivanja,⁷⁷ Francuska je promijenila svoje zakonodavstvo i uskladila ga sa standardima iz *Salduza*.⁷⁸ Nizozemska je pak zbog svoje pravne tradicije dulje oklijevala u prihvatanju te promjene.⁷⁹

Stoga, kako je primijetio Bodnar, trenutačno ne treba precjenjivati važnost učinka *res interpretata* na implementaciju konvencijskih standarda u država-

---

⁷² Zupančič, Boštjan M., *Constitutional Law and the Jurisprudence of the European Court of Human Rights: An Attempt at a Synthesis*, German Law Journal, br. 2/2001, § 4., kako je citirano u: Burić, Zoran, *Obveza izvršenja konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava – u povodu odluke i rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013.*, Zagrebačka pravna revija 2 (1) 2013, str. 109-124, str. 110.

⁷³ *Sergey Zolotukhin protiv Rusije*, presuda (VV), br. 14939/03, 10. veljače 2009., § 78.; *Muršić protiv Hrvatske*, presuda (VV), 7334/13, 20. listopada 2016., § 109.

⁷⁴ Tako i Bodnar, 2014, str. 225.

⁷⁵ *V. Fabris protiv Francuske*, presuda (VV), br. 16574/08, 7. veljače 2013., § 72. Detaljnije vidi Bodnar, 2014, str. 224.

⁷⁶ *Salduz protiv Turske*, presuda (VV), br. 36391/02, 27. studenog 2008.

⁷⁷ Naglašava se da je riječ o istrazi u konvencijskom smislu, ne u smislu nacionalnog prava. Detaljnije vidi Đurđević, Zlata, *Pravo na učinkovitu istragu u kaznenim predmetima: analiza hrvatske prakse i prava*, Zbornik radova, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014, str. 106-149.

⁷⁸ Forst, Deborah, *The Execution of Judgments of the European Court of Human Rights, Limits and Ways Ahead*, dostupno na: https://www.icl-journal.com/download/f1527ce-403500a9ec58b8269a9a91471/ICL_Thesis_Vol_7_3_13.pdf, 28. rujna 2017., str. 10.

⁷⁹ Mevis, Paul; Verbaan, Joost, *Legal Assistance and Police Interrogation*, Erasmus Law Review, vol. 7, br. 4 (2014), str. 175-190, str. 175.

ma članicama.⁸⁰ Dosljednost presuda ESLJP-a u različitim predmetima osigurava pravnu sigurnost,⁸¹ ali je upitan stupanj njihova preventivnog djelovanja na države koje nisu bile stranke konkretnog spora. Države mahom reaguju tek kada ESLJP utvrdi povredu konkretno u odnosu na njih, a i onda je njihovo tumačenje presude, i posljedično mjere koje poduzimaju u njezinu izvršenju, često „minimalističko“⁸² te nevoljko i nepotpuno implementiraju presude.⁸³ Takvo stajalište država nije održivo ako je cilj učinkovita i potpuna implementacija Konvencije.

3.2. Praksa ESLJP-a relevantna za implementaciju

Aktivnost Suda koja utječe na implementaciju može se sistematizirati, kako Keller i Marti navode, na aktivnost prije presude/odluke,⁸⁴ na utvrđenja u presudi/odluci te na aktivnost nakon prve presude/odluke.⁸⁵ Posljednje dvoje predmet su ovog rada.

Prije svega, nezaobilazno je pitanje stajališta ESLJP-a prema nalaganju pojedinačnih mjera izvršenja, od kojih je jedna od češćih obnova (ponavljanje) spornog postupka. Praksa ESLJP-a u pogledu pojedinačnih mjera nije dovoljno ustaljena. U nekim slučajevima ESLJP u izreci presude nalaže pojedinačnu mjeru, primjerice obnovu postupka,⁸⁶ u drugima samo u obrazloženju sugerira mjeru formulacijom kao što je „primjereno ispravljanje povrede“⁸⁷ ili upućivanjem na odredbe domaćeg prava o obnovi postupka.⁸⁸ U postupku izvršenja pred OMVE-om od države se u pravilu zahtijeva poduzimanje mjere koju je Sud sugerirao, bez obzira na izričaj, iako je primjerenije i jasnije nalaganje obveze u izreci presude.⁸⁹

Do aktivnosti ESLJP-a nakon što je o predmetu već jednom odlučio dolazi ako podnositelj smatra da su domaći postupci poduzeti u okviru izvršenja

---

⁸⁰ Bodnar, 2014, str. 225.

⁸¹ Burić, 2013, str. 111.

⁸² Anagnostou i Mungiu-Pippidi, 2014, str. 212.

⁸³ Bodnar, 2014, 225.

⁸⁴ Privremene mjere: Keller i Marti, 2016, str. 831. Detaljnije vidi str. 833-834.

⁸⁵ *Ibid.*, str. 831.

⁸⁶ Kao u *Ajdarić protiv Hrvatske*, presuda, br. 20883/09, 13. prosinca 2011.

⁸⁷ Vidi analizu u izdvojenom mišljenju suca Pinta de Albuquerquea, kojem su se pridružili suci Karakaş, Sajó, Lazarova Trajkovska, Tsotsoria, Vehabović i Kūris u *Moreira Ferreira protiv Portugala (br. 2)*, presuda (VV), br. 19867/12, 11. srpnja 2017., §§ 8.-18.

⁸⁸ *Lisica protiv Hrvatske*, presuda, br. 20100/06, 25. veljače 2010., § 69.; *Dvorski protiv Hrvatske*, presuda (VV), br. 25703/11, 20. listopada 2015., § 117.

⁸⁹ Vidi u tom smislu i *Lisica protiv Hrvatske*, presuda br. 20100/06, 25. veljače 2010., izdvojeno mišljenje suca Spielmanna.

prve presude doveli do nove povrede njegovih prava te ESLJP-u podnese drugi zahtjev. ESLJP u takvim situacijama dosljedno naglašava da je nadzor izvršenja presuda i odluka isključivo u nadležnosti OMVE-a, iako nove povrede Konvencije mogu proizaći iz novih činjenica nastalih u okviru postupka izvršenja.⁹⁰ Nepotpuno izvršenje može dovesti do aktivnosti ESLJP-a ako drugi podnositelj podnese zahtjev u kojem prigovara činjenično i pravno istoj ili sličnoj povredi.⁹¹ U takvim okolnostima ESLJP u presude unosi načela relevantna za postupak izvršenja, a povremeno, unatoč ogradama o nenadležnosti, navede što smatra odgovarajućim izvršenjem presude.

U presudi *Moreira Ferreira (2) protiv Portugala*⁹² Veliko je vijeće razmotrilo postupak u kojem je portugalski sud odlučio o zahtjevu za obnovu kaznenog postupka nakon ranije presude ESLJP-a kojom je utvrđena povreda članka 6. Konvencije.⁹³ Razmotrivši načela o utjecaju članka 46. stavka 2. Konvencije na njegovu nadležnost za ispitivanje navodne povrede prava na pošteno suđenje u obnovljenom postupku, zaključio je da čl. 46. nije zapreka jer je obnovljeni postupak nova činjenica. ESLJP je zaključio kako obnova postupka nije bila jedini ili nužni način izvršenja ranije presude, nego je u najboljem slučaju bila najpoželjnija mogućnost, te se stoga zadržao na utvrđenju da presuda portugalskog suda nije bila arbitrarna.⁹⁴

Sud je razmatrao i obvezu provođenja učinkovite istrage nakon što je ranije već presudio da je istraga bila neučinkovita. Razmatrajući u presudi *Abuyeva protiv Rusije*⁹⁵ iz 2010. je li nakon presude *Isayeva protiv Rusije*⁹⁶ iz 2005., u kojoj je razmatrao iste događaje, provedena učinkovita istraga, ESLJP je zaključio da su svi raniji bitni nedostaci istrage postojali i u drugoj istrazi. To je otvorilo pitanje temeljem članka 46. Konvencije.⁹⁷ ESLJP je u određenom

---

⁹⁰ *Moreira Ferreira protiv Portugala (br. 2)*, presuda (VV), br. 19867/12, 11. srpnja 2017., § 47.

⁹¹ Primjerice u predmetu *V. R. protiv Hrvatske*, presuda, br. 55102/13, 13. listopada 2015., ESLJP je utvrdio povredu čl. 5. st. 4. zbog ustavnosudske prakse odbacivanja ustavnih tužbi u pritvorskim (istražnozatvorskim) predmetima pozivajući se na ranije utvrđene istovjetne povrede. Također je primijetio pozitivne promjene ustavnosudske prakse do kojih je u međuvremenu došlo, §§ 32.-33.

⁹² *Moreira Ferreira protiv Portugala (br. 2)*, presuda (VV), br. 19867/12, 11. srpnja 2017.

⁹³ *Moreira Ferreira protiv Portugala*, presuda, br. 19808/08, 5. srpnja 2011.

⁹⁴ *Ibid.* §§ 91.-98. Nasuprot tome, u presudi *Bochan (2) protiv Ukrajine*, br. 22251/08, 5. veljače 2015., ESLJP je utvrdio da je u okviru parničnog postupka odluka ukrajinskog suda u ponovljenom postupku bila arbitrarna i „grossly misrepresented“ utvrđenja ESLJP-a iz ranije presude, u kojoj je bila utvrđena povreda čl. 6., v. § 63. presude *Bochan (2)*.

⁹⁵ *Abuyeva i drugi protiv Rusije*, br. 27065/05, 2. prosinca 2010.

⁹⁶ *Isayeva protiv Rusije*, presuda, br. 57950/00, 24. veljače 2005.

⁹⁷ *Abuyeva i drugi protiv Rusije*, br. 27065/05, 2. prosinca 2010., §§ 210. i 215. Keller i Marti, 2016 navode da je ESLJP dosad jedino u presudi *Emre (2) protiv Švicarske*, presuda, 5056/10, 11. listopada 2011., utvrdio povredu članka 46. Konvencije, v. str. 847.

smislu kritizirao i OMVE primjećujući da su dokumenti koji su se odnosili na postupak izvršenja govorili samo o općim mjerama.⁹⁸ ESLJP inače odbija države određeno upozoriti da trebaju provesti novu istragu kao odgovor na povredu postupovnog aspekta članka 2.,⁹⁹ ali u predmetu *Abuyeva* država je „očito zanemarila specifična utvrđenja obvezujuće presude o neučinkovitosti istrage“, iako su pojedinačni nedostaci istrage u tom predmetu mogli biti jednostavno otklonjeni.¹⁰⁰ ESLJP je stoga upozorio da mjere usvojene u okviru postupka izvršenja moraju biti spojive sa zaključcima presude.¹⁰¹

Takva utvrđenja Suda potvrđuju da države moraju odgovoriti na sve konkretne nedostatke i povrede utvrđene u presudi. Obrazloženje presude ESLJP-a usmjerava izvršenje u konkretnom predmetu, ali načela koja ESLJP iznosi u svojoj praksi relevantna su i za druge države potpisnice Konvencije i OMVE-a.

Jedno od načela koje izvire iz prakse ESLJP-a jest da obveza država ne prestaje dok svoje postupanje ne usklade s Konvencijom. U tom je kontekstu važna presuda *Jeronovičs protiv Latvije*,¹⁰² iz koje proizlazi da čak i kad je postupak pred ESLJP-om završio brisanjem predmeta s liste nakon što je država priznala povredu, obveza provođenja učinkovite istrage nije prestala. Ne govori se o izvršenju jer se ono odnosi samo na izvršenje presuda i odluka o prijateljskom rješenju, ali svakako potpada pod širi pojam implementacije Konvencije. Sud je odbio tvrdnje Latvije da isplata pravične naknade na koju se obvezala jednostranom izjavom predstavlja konačno rješenje predmeta jer bi takvo tumačenje „ugasilo“ bitan dio podnositeljeva prava te obveza države na temelju postupovnog aspekta članka 3. Konvencije.¹⁰³ Svrha postupka povodom jednostrane izjave nije da se državama dopusti da izbjegnu svoju odgovornost za povrede temeljnih prava.¹⁰⁴ Također, razlozi za neprovođenje istrage koji proizlaze iz nacionalnog prava ne umanjuju konvencijsku obvezu države.¹⁰⁵

Presuda *Jeronovičs* potvrđuje da bi nacionalna tijela svoje postupanje trebala uskladiti s konvencijskim standardima i kada nakon odluke o brisanju s liste predmeta zbog jednostranog priznanja povrede više nisu pod nadzorom OMVE-a. Ako se podnositelj obrati nadležnim nacionalnim tijelima nakon

---

⁹⁸ *Abuyeva i drugi protiv Rusije*, br. 27065/05, 2. prosinca 2010., § 240.

⁹⁹ *Ibid.* § 238.

¹⁰⁰ *Ibid.* §§ 241.-242.

¹⁰¹ *Ibid.* § 241.

¹⁰² *Jeronovičs protiv Latvije*, presuda (VV), br. 44898/10, 5. srpnja 2016., povreda postupovnog aspekta čl. 3. zbog zlostavljanja od strane policijskog službenika.

¹⁰³ *Ibid.* § 117.

¹⁰⁴ *Ibid.* §§ 117.-118.

¹⁰⁵ *Ibid.* § 122. U konkretnom slučaju riječ je o nacionalnom pravu kako se na njega pozvao latvijski tužitelj, a ESLJP se referirao i na čl. 27. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora.

brisanja predmeta s liste, ona ne bi trebala ignorirati njegov zahtjev pozivajući se na to da je obveza provođenja istrage prestala priznanjem povrede i plaćanjem naknade. U kontekstu činjenice da je Hrvatska priznavala povrede postupovnih obveza te da se Sud u presudi *Jeronovičs* pozvao na odluku u predmetu *Žarković i dr.*,¹⁰⁶ nadležna hrvatska tijela trebala bi također voditi računa o navedenim načelima. Ona su primjenjiva iako protek vremena i s tim povezan manjak dokaza razlikuje situaciju u *Jeronovičsu* od one u *Žarković i dr. protiv Hrvatske*.¹⁰⁷

Pred ESLJP-om je protiv Hrvatske u tijeku postupak u predmetu *V. D. (2) protiv Hrvatske*,¹⁰⁸ u kojem podnositelj prigovara istrazi provedenoj nakon prve presude ESLJP-a, koja je utvrdila povredu čl. 3. Konvencije te će se u tom predmetu stoga razjasniti načela primjenjiva na takvu istragu.¹⁰⁹

Što se tiče općih mjera, i njih ESLJP nalaže u svojoj praksi, prije svega u pilot-presudama, ali na potrebu njihova poduzimanja upozorava i izvan tog postupka.¹¹⁰ Najvažnije su one koje državi nalažu uvođenje učinkovitog domaćeg pravnog sredstva,¹¹¹ ali i one koje upozoravaju na potrebu drugih zakonodavnih promjena.¹¹²

4. IZVRŠENJE PRESUDA ESLJP-A U ODNOSU NA HRVATSKU

Ustavna je osnova za izvršenje presuda ESLJP-a u članku 46. stavku 1. Konvencije u vezi s čl. 115. stavkom 3. i čl. 134. Ustava, kako je Ustavni sud to naveo u svojoj odluci i rješenju od 23. siječnja 2013.¹¹³ Zadaću utvrđivanja mjera izvršenja presuda i odluka ESLJP-a i praćenje njihove primjene imaju tijela u čijoj je nadležnosti otklanjanje povrede, a čine to putem Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava,¹¹⁴ međuresornog i međuinstitucionalnog stručnog tijela pri Uredu zastupnika RH pred

---

¹⁰⁶ *Žarković i dr. protiv Hrvatske*, odluka, br. 75187/12, 9. lipnja 2015., v. *Jeronovičs protiv Latvije*, presuda (VV), br. 44898/10, 5. srpnja 2016., §§ 64. i 66.

¹⁰⁷ Za razlike u postupovnoj obvezi iz čl. 2. glede događaja iz prošlosti v. npr. *Žerajić i Gojković protiv Bosne i Hercegovine*, odluka, br. 16503/08, 67588/09, 13. studenog 2014., § 32.

¹⁰⁸ *V. D. (2) protiv Hrvatske* br. 19421/15, *Statement of facts* na: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162383>, 28. rujna 2017.

¹⁰⁹ *V. D. protiv Hrvatske*, presuda, br. 15526/10, 8. studenog 2011.

¹¹⁰ V. gore bilješke 25 i 26.

¹¹¹ Npr. *Varga i drugi protiv Mađarske*, bilješka 25.

¹¹² Npr. *Statileo protiv Hrvatske*, v. gore bilješku 26.

¹¹³ Odluka i Rješenje Ustavnog suda RH br. U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013., Narodne novine, br. 13/13.

¹¹⁴ Članak 12. Uredbe o Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, Narodne novine, 18/12.

ESLJP-om. U Stručnom su savjetu stručnjaci iz svih ministarstava i drugih tijela državne uprave, državnih agencija i ureda te predstavnici Ustavnog suda, Vrhovnog suda i Državnog odvjetništva.¹¹⁵

Analizom podataka o izvršenju presuda i odluka ESLJP-a u odnosu na Hrvatsku vidimo da je od ratifikacije Konvencije do lipnja 2017. pred OMVE-om bilo ukupno 434 hrvatska predmeta, od čega je zatvoren postupak nadzora izvršenja 248 predmeta. Stoga je pred OMVE-om trenutčno 186 predmeta,¹¹⁶ od kojih su tri u pojačanom nadzoru.¹¹⁷ S obzirom na to da se izvršenjem presuda rješavaju problemi važni građanima svake države, 57 % izvršenih predmeta samo po sebi nije impresivno, osobito kad se uzme u obzir da su zatvoreni predmeti većinom predmeti prijateljskih rješenja u kojima se izvršenje svodi na pravovremenu isplatu novčanog iznosa.¹¹⁸ Istovremeno, podaci za vodeće predmete otkrivaju da je 31 predmet u postupku nadzora više od pet godina, iako je prosječna duljina postupka nadzora izvršenja za hrvatske predmete 2,4 godine.¹¹⁹

Razmatrajući izvršenje kaznenopravnih predmeta, dolazimo do broja od sedam vodećih predmeta (grupa predmeta) čije je izvršenje zatvoreno od ratifikacije Konvencije,¹²⁰ što u širem smislu otvara pitanje spremnosti Hrvatske da ispuni svoje obveze i mogućnosti poboljšanja izvršenja, jer je ukupan broj kaznenopravnih predmeta u izvršenju nedvojbeno daleko veći. Presude koje je Hrvatska uspješno izvršila nisu bile jednostavne, što znači da postoje kapaciteti potrebni za izvršenje, ali razlozi zbog kojih drugi predmeti nisu izvršeni zahtijevaju razmatranje.

---

¹¹⁵ *Ibid.*, a Poslovnik Stručnog savjeta na: <https://uredzastupnika.gov.hr>

¹¹⁶ Country factsheet – Croatia, <https://rm.coe.int/1680709742>, 29. rujna 2017.

¹¹⁷ Grupa *Statileo*, grupa *Skendžić-Krznarić i Šečić*, v. detalje predmeta i status izvršenja na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12093>; <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12091>; <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12087>.

¹¹⁸ Detaljni podaci o svakom predmetu protiv Hrvatske na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng>, 29. rujna 2017. Drukčiji od drugih predmeta prijateljskih rješenja bio je *Benzan protiv Hrvatske*, za čije se izvršenje moralo renovirati B krilo Kaznionice u Lepoglavi, v. <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=001-69858>.

¹¹⁹ Godišnje izvješće OMVE-a za 2016., str. 67 i 70.

¹²⁰ *Ajdarić protiv Hrvatske*, presuda, br. 20883/09, 13. prosinca 2011., *Topić protiv Hrvatske*, presuda, br. 51355/10, 10. listopada 2013., *Horvatić protiv Hrvatske*, presuda, 36044/09, 17. listopada 2013., *Prežec protiv Hrvatske*, presuda, 48185/07, 15. listopada 2009., *Kovač protiv Hrvatske*, presuda, 503/05, 15. srpnja 2007., *Peša protiv Hrvatske*, presuda, 40523/08, 8. travnja 2010. (u grupi pred OMVE-om još 9 predmeta), *Camasso protiv Hrvatske*, presuda, 15733/02, 13. siječnja 2005.

Uspješan je postupak izvršenja *Ajdarić protiv Hrvatske*,¹²¹ koji je zahtijevao poduzimanje pojedinačnih mjera (obnovu kaznenog postupka) i općih mjera kako bi u budućim sličnim predmetima ocjena dokaza bila u skladu s konvencijskim standardima. Obnovu kaznenog postupka Županijski sud u Sisku podnositelju je dopustio u samo dva mjeseca, međutim nedostaci koje je ESLJP utvrdio u prvom kaznenom postupku nisu mogli biti otklonjeni jer je podnositelj svojevolumino bio nedostupan hrvatskim vlastima.¹²² OMVE je u tim specifičnim okolnostima prihvatio obrazloženje da je obnova postupka, zajedno s činjenicom da država nije odgovorna za to što se postupak nije mogao završiti, dostatna u pogledu pojedinačnih mjera. Opća mjera, osim objave i diseminacije presude ESLJP-a, bila je usklađenje prakse Ustavnog suda. U jednom je predmetu Ustavni sud naglasio da sudovi u kaznenom postupku moraju slijediti pravila ESLJP-a o ocjeni dokaza, a u drugom predmetu koji je uslijedio izrijeckom je primijenio načela iz presude *Ajdarić*.¹²³ Važno je primijetiti da je država u akcijskom izvješću morala obrazložiti da presude *Erkapić*¹²⁴ i *Lučić*¹²⁵ ne sprječavaju zatvaranje predmeta *Ajdarić* unatoč sličnoj problematici na koju se odnose, jer su činjenice ta dva predmeta prethodile onima iz presude *Ajdarić*.

Time dolazimo do jednog od problema izvršenja hrvatskih kaznenopravnih presuda, a to su drugi slični predmeti koji su paralelno u tijeku pred ESLJP-om. Mjere izvršenja zbog toga moraju ili slijediti nakon činjenica tih predmeta ili se mora čekati ishod postupaka pred ESLJP-om. Ovisno o ishodu postupka pred ESLJP-om izvršenje se nastavlja ili se nadzor može zatvoriti. Tako se izvršenje grupe presuda *Zahirović*,¹²⁶ koja se odnosi na jednakost oružja i mogućnost osobne obrane pred žalbenim vijećem, ne može završiti jer je pred ESLJP-om u tijeku 14 drugih sličnih predmeta. U jednom od njih drugostupanjska je presuda donesena 2015., tj. gotovo jednu godinu i 8 mjeseci od konačnosti presude *Zahirović*.¹²⁷ Stoga je barem u dijelu tih predmeta usklađenje domaćeg sustava s konvencijskim standardima bilo presporo, što otežava postupak izvršenja i dovodi do novih predmeta pred ESLJP-om, a unatoč brojnim općim mjerama poduzetima da se taj problem riješi, postupak nadzora pred OMVE-om ne može se zatvoriti.¹²⁸ Takva situacija začuđuje jer, u usporedbi s drugim kaznenopravnim

---

¹²¹ Akcijsko izvješće *Ajdarić*, [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2016\)34E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2016)34E), i završna rezolucija iz ožujka 2016. CM/ResDH(2016)38: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=001-161716>, 28. rujna 2017.

¹²² *Ibid.*, Akcijsko izvješće *Ajdarić*, točke 8.-26.

¹²³ *Ibid.* točke 33.-37.

¹²⁴ *Erkapić protiv Hrvatske*, presuda, br. 51198/08, 25. travnja 2013.

¹²⁵ *Lučić protiv Hrvatske*, presuda, br. 5699/11, 27. veljače 2014.

¹²⁶ *Zahirović protiv Hrvatske*, presuda, br. 58590/11, 25. travnja 2013.

¹²⁷ Akcijsko izvješće *Zahirović*, <https://rm.coe.int/168074143c>, 29. rujna 2017.

¹²⁸ Sličan problem uočljiv je i u grupi presuda *Dragojević*, v. detalje na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12061>, a akcijsko izvješće *Dragojević* i *Bašić*, <https://rm.coe.int/1680741435>, 29. rujna 2017.

presudama, nije riječ o složenom pitanju.¹²⁹ Povezano s ovim jest pitanje učinkovitosti promjene sudske prakse kao opće mjere izvršenja. Naime, općenito govoreći, promjena prakse Ustavnog suda i sudova jedna je od najčešćih, a i najlakših, općih mjera izvršenja.¹³⁰ Međutim njezina učinkovitost dolazi u pitanje kada tijekom postupka nadzora izvršenja presude u kojem je glavna opća mjera promjena prakse ESLJP državi komunicira istovrstan predmet čije su činjenice nakon navedene promjene prakse.¹³¹ Predmeti u tijeku pred ESLJP-om stoga utječu na postupak nadzora izvršenja iako njihov ishod nije poznat.

Drugi problem koji je uočljiv analizom postupaka nadzora izvršenja jest prekomjerno trajanje pojedinačnih mjera. Najočitiiji takav predmet jest presuda *Lisica protiv Hrvatske*¹³² iz 2010., čiji je postupak izvršenja u tijeku. Glavni razlog za to jest činjenica da obnovljeni postupak još traje, a sam postupak povodom zahtjeva za obnovu postupka trajao je tri godine.¹³³ Slično tome, odlučivanje o obnovi postupka podnositelju u predmetu *Dvorski*¹³⁴ traje od 11. studenog 2015., tj. do dana pisanja akcijskog plana više od 10 mjeseci.¹³⁵ Napominje se da sama činjenica da je odlučivanje o zahtjevu za obnovu u tijeku sprječava zatvaranje postupka nadzora izvršenja presude, bez ulaženja u to mora li se obnova u svakom slučaju dopustiti.

Ako se uzme u obzir stajalište Ustavnog suda da se u pitanjima izvršenja presuda ESLJP-a domaća sudska praksa mora izgrađivati tako da uvažava međunarodnopravne obveze koje proizlaze iz Konvencije i da mora biti u suglasnosti s relevantnim pravnim stajalištima i praksom ESLJP-a,¹³⁶ nije izgledno da je takvo postupanje nadležnih domaćih sudova u skladu s njihovim konvencijskim obvezama.

Specifična situacija u pogledu pojedinačnih mjera jest u predmetima u kojima je ESLJP utvrdio povredu postupovne obveze članka 2. ili 3. Konvenci-

¹²⁹ Primjerice neučinkovite istrage u okviru članka 2. i 3. Konvencije, kao što su grupa *Skendžić Krznarić* ili presuda *Šečić protiv Hrvatske*.

¹³⁰ Primjerice grupa presuda *Dragojević*, v. detalje na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12061>; akcijsko izvješće *Dragojević i Bašić*, str. 5-7, <https://rm.coe.int/1680741435>, 29. rujna 2017., *Hanževački protiv Hrvatske*, presuda, br. 17182/07, 16. travnja 2009., v. akcijsko izvješće *Hanževački*, str. 6-7, na: <https://rm.coe.int/168073746c>, 29. rujna 2017.

¹³¹ Primjerice u postupku izvršenja presude *Erkapić protiv Hrvatske*, presuda, br. 51198/08, 25. travnja 2013., vidi ocjenu OMVE-a pod *Status Of Execution* na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-10335>, 29. rujna 2017.

¹³² *Lisica protiv Hrvatske*, presuda, br. 20100/06, 25. veljače 2010.

¹³³ Rješenje Vrhovnog suda I Kž-71/2011-6 od 1. listopada 2013., dostupno na: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr>, 29. rujna 2017.

¹³⁴ *Dvorski protiv Hrvatske*, presuda (VV), br. 25703/11, 20. listopada 2015.

¹³⁵ Akcijsko izvješće *Dvorski* na: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2016\)1121E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2016)1121E), 29. rujna 2017.

¹³⁶ Odluka i Rješenje Ustavnog suda RH br. U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013., Narodne novine, br. 13/2013, točke 29.2. i 32. V. detaljnije Burić, 2013, str. 118-123.

je. Prvo, dva najvažnija takva predmeta u pojačanom su nadzoru.¹³⁷ U grupi presuda *Skendžić-Krznarić* znatni su naponi uloženi u istrage ratnih zločina. OMVE je snažno potaknuo hrvatske vlasti da intenziviraju napore i završe istragu te je primijetio da nije postignut opipljiv napredak.¹³⁸ Međutim nakon početne zabrinutosti OMVE je ipak pozitivno vrednovao hrvatske napore te djelomično zatvorio postupak nadzora izvršenja u dijelu neovisnosti istrage i javne kontrole.¹³⁹ U predmetu *Šečić* zanimljivo je da iz ocjene OMVE-a proizlazi da se od hrvatskih vlasti očekuje dodatno pojašnjenje činjenice da je u odnosu na kazneno djelo navodno počinjeno na podnositeljevu štetu nastupila zastara.¹⁴⁰ Uz uvažavanje toga da nacionalno pravo nije zapreka ispunjavanju međunarodnih obveza, u takvim okolnostima moralo bi se voditi računa i o konvencijskim pravima potencijalno osumnjičene osobe, koja bi bila u pitanju ponovnim pokretanjem istrage nakon nastupanja zastare. Primjećuje se da je i ESLJP implicirao kako je nastupanje zastare objektivna prepreka istrazi.¹⁴¹

Rezultat dugotrajnog izvršavanja presude može biti da OMVE sugerira određene opće mjere, kao u grupi *Šečić*. Ocjena OMVE-a kako vlasti mogu inspirirati primjeri drugih država o mogućim mjerama sprječavanja diskriminacije Roma u istrazi, u kojima je OMVE podupro moguće osnivanje specijaliziranih policijskih jedinica koje bi se bavile isključivo kaznenim djelima počinjenima iz rasističkih motiva, nije u skladu s time da države trebaju same odabrati mjere. Međutim trebalo bi je sagledati u svjetlu činjenice da postupak izvršenja presude *Šečić* traje od 31. kolovoza 2007.

Zaključno možemo ipak primijetiti da nacionalna tijela sve veću pažnju posvećuju implementaciji konvencijskih standarda i izvršenju presuda i odluka. Ustavni sud preuzima sve aktivniju ulogu u skladu s načelom supsidijarnosti kao temeljnim načelom konvencijskog sustava, ali i tendencijama u praksi samog ESLJP-a.¹⁴² Unatoč tome što se neke njegove odluke mogu kritizirati,¹⁴³

---

¹³⁷ *Skendžić i Krznarić protiv Hrvatske*, br. 16212/08, 20. siječnja 2011., o grupi i izvršenju na: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12091>, 29. rujna 2017.; *Šečić protiv Hrvatske*, presuda, br. 40116/02, 31. svibnja 2007. Detalji predmeta i status izvršenja: <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12087>, 29. rujna 2017.

¹³⁸ V. Odluka CM/Del/Dec(2014)1208/5 iz lipnja 2016. na: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec\(2016\)1259/H46-10](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec(2016)1259/H46-10), 28. rujna 2017.

¹³⁹ Odluka CM/Del/Dec(2017)1280/H46-10, dostupno na: [http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec\(2017\)1280/H46-10E](http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=CM/Del/Dec(2017)1280/H46-10E), 28. rujna 2017.

¹⁴⁰ Grupa presuda *Šečić*, v. <http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-12087>, 29. rujna 2017.

¹⁴¹ V. presudu *Mitkus protiv Latvije*, br. 7259/03, 2. listopada 2012., § 79.

¹⁴² Odluka U-III-334/2013 od 30. siječnja 2014., Odluka i Rješenje Ustavnog suda RH br. U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013., odluka i rješenje U-III-6559/2010 od 13. studenog 2014., odluka U-III-Bi-2475/2016 od 5. listopada 2016.

¹⁴³ U odluci i rješenju U-III-2166/2016 od 2. studenog 2016. Ustavni je sud u biti povezo ponavljanje parničnog postupka s ispunjavanjem postupovne obveze na temelju čl. 2., što nije sukladno praksi ESLJP-a jer parnični postupak radi naknade štete ne može otkloniti povredu koja proizlazi iz neučinkovite istrage ratnog zločina.

presudna je njegova dosljedna i evolutivna praksa za uspješnu implementaciju Konvencije. Jednako je tako presudna i praksa Vrhovnog suda, a značenje koje tumačenje i primjena Konvencije ima za domaći pravni sustav vidljivo je u rješenju I Kž 116/2017-4 od 5. rujna 2017., u kojem je Vrhovni sud primijenio načela iz presuda ESLJP-a u predmetima *Dragojević* i *Matanović*.

5. ZAKLJUČAK

Postupak implementacije i izvršenja presuda ESLJP-a u središtu je znanstveno-stručnih razmatranja u novije vrijeme. Taj složeni proces od države zahtijeva razumijevanje samog procesa, osmišljavanje mjera i njihovu primjenu, a važan je za razvoj pravnog sustava države. Odgovornost na državi stoga je velika, mora osmisliti i usvojiti mjere izvršenja koje će dovesti do otklanjanja utvrđenih povreda Konvencije i spriječiti buduće slične povrede, a da mjere istovremeno budu u skladu s domaćim pravnim sustavom i tradicijom kako prema njima ne bi bilo velikog otpora i kako bi bile učinkovitije.

Podaci o izvršenju presuda za Hrvatsku pokazuju da bi situacija mogla biti bolja, ali nove tendencije u praksi ponajprije Ustavnog suda i Vrhovnog suda daju realnu nadu da bi nadolazeće razdoblje moglo biti uspješnije. Ono što bi proces implementacije poboljšalo jest svakako aktivnija uloga zakonodavne grane vlasti, putem saborskih Odbora ili na drugi način, kako bi se povrede učinkovitije otklanjale i učinkovitije sprječavale.

LITERATURA

1. Anagnostou, Dia; Mungiu-Pippidi, Alina, *Domestic Implementation of Human Rights Judgments in Europe: Legal Infrastructure and Government Effectiveness Matter*, The European Journal of International Law, vol. 25, br. 1 (2014), str. 205–227.
2. Andreadakis, Stelios, *The European Convention on Human Rights, the EU and the UK: Confronting a Heresy: A Reply to Andrew Williams*, The European Journal of International Law, vol. 24, br. 4 (2013), str. 1187-1193.
3. Bodnar, Adam, *Res Interpretata: Legal Effect of the European Court of Human Rights' Judgments for other States Than Those Which Were Party to the Proceedings*, u: Haeck, Y.; Brems, E. (ur.), *Human Rights and Civil Liberties in the 21st Century. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 30, Springer, Dordrecht, 2014, str. 223-262.
4. Burić, Zoran, *Obveza izvršenja konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava – u povodu odluke i rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013.*, Zagrebačka pravna revija 2 (1) 2013, str. 109-124.
5. Đurđević, Zlata, *Pravo na učinkovitu istragu u kaznenim predmetima: analiza hrvatske prakse i prava*, Zbornik radova, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014, str. 106-149.

6. Forst, Deborah, *The Execution of Judgments of the European Court of Human Rights, Limits and Ways Ahead*, dostupno na: https://www.icl-journal.com/download/f1527ce-403500a9ec58b8269a9a91471/ICL_Thesis_Vol_7_3_13.pdf, 28. rujna 2017.
7. Helfer, Laurence R., *Redesigning the ECHR: Embeddedness as a Deep Structural Principle of the European Human Rights Regime*, *The European Journal of International Law*, vol. 19, br. 1 (2008), str. 125-159.
8. Keller, Helen; Marti, Cedric, *Reconceptualizing Implementation: The Judicialization of the Execution of the European Court of Human Rights' Judgments*, *The European Journal of International Law*, vol. 26, br. 4 (2016), str. 829-850.
9. Lambert Abdelgawad, Elisabeth, *The Execution of the Judgments of the European Court of Human Rights: Towards a Non-coercive and Participatory Model of Accountability*, *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, vol. 69, br. 3 (2009), str. 471-506.
10. Marochini, Maša, *The interpretation of the European Convention on Human Rights*, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 51, 1/2014, str. 63-84.
11. Mevis, Paul; Verbaan, Joost, *Legal Assistance and Police Interrogation*, *Erasmus Law Review*, vol. 7, br. 4 (2014), str. 175-190.
12. Omejec, Jasna, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava - Strasbourgški acquis*, *Novi informator*, Zagreb, 2013.
13. Rainey, Bernadette; Wicks, Elizabeth; Ovey, Clare; *Jacobs, White, and Ovey: The European Convention on Human Rights*, Oxford University Press, Oxford, 2017.
14. Williams, Andrew, *The European Convention on Human Rights, the EU and the UK: Confronting a Heresy*, *The European Journal of International Law*, vol. 24, br. 4 (2013), str. 1157-1185.
15. Zupančič, Boštjan M., *Constitutional Law and the Jurisprudence of the European Court of Human Rights: An Attempt at a Synthesis*, *German Law Journal*, br. 2/2001, iz Burić, Zoran, *Obveza izvršenja konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava – u povodu odluke i rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013.*, *Zagrebačka pravna revija* 2 (1) 2013, str. 109-124.

Summary

IMPLEMENTATION OF JUDGMENTS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Implementing the judgments of the European Court of Human Rights is a complex process demanding the responsible state to identify the causes of a violation, to design and implement measures to remove the violation of particular applicant's right, and to prevent future similar violations. The Committee of Ministers of the Council of Europe supervises the execution of judgments. Currently, there are 186 Croatian cases before it. This paper presents the principles and rules governing the execution of judgments, and analyses specific Croatian criminal law cases.

Keywords: execution of judgments and decisions, European Court of Human Rights, execution measures